

Ing. Prokop Šmirous, Ph.D.

ŠLECHTĚNÍ KMÍNU V AGRITECU

KRÁTCE Z HISTORIE

Foto 5: Zaplevelený porost kmínu

Foto 6: Chemická ochrana kmínu na pokusných parcelách

- ✘ Pesticidní pokusy od 70-80. let minulého stolení (herbucid Afalon, odrůda Rekord (1978))
- ✘ Začátek šlechtitelské práce na kmínu v roce 1995
- ✘ V prvních letech pouze kmín se standardní délkou, později i se zkrácenou délkou vegetační doby

- ✘ Z maximálních ploch 8120 ha v roce 1996 plocha kmínu klesla na 1950 ha v roce 1998. V posledních letech se plocha pěstování kmínu pohybuje v rozmezí 2-3,5 tis ha při průměrném výnos 0,71 t • ha-1
- ✘ Velké rozmezí ve výkupní ceně - od 16 Kč/kg do 70 Kč/kg
- ✘ Nyní (únor 2014) cena kolem 35 Kč/kg
- ✘ Člen sdružení **ČESKÝ KMÍN**

PŘEHLED PROGRAMŮ NA KMÍNU

1. Šlechtění kmínu:

- ✘ Šlechtění probíhá u 2 variant
 - + Kmín se standardní délkou vegetační doby (tzv. dvouletý, registrované domácí odrůdy Rekord (1978), Prochan (1989), Kepron (1996))
 - + Kmín se zkrácenou délkou vegetační doby (tzv. kmín ozimý, první registrovaná odrůda **APRIM (2014)**).

A/ fetotypová selekce – pozitivní / negativní

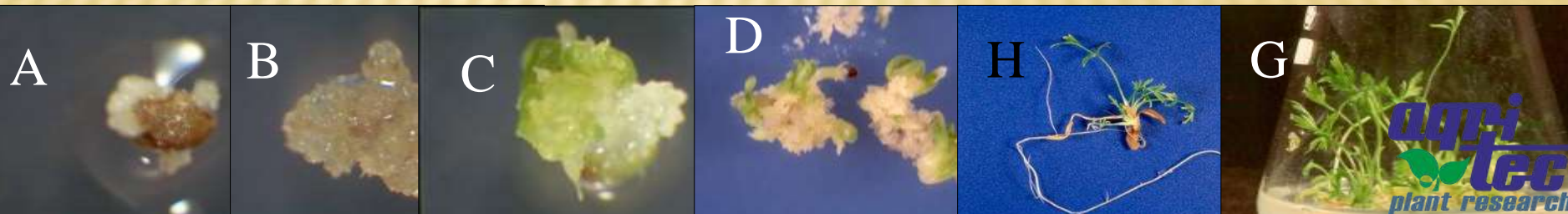
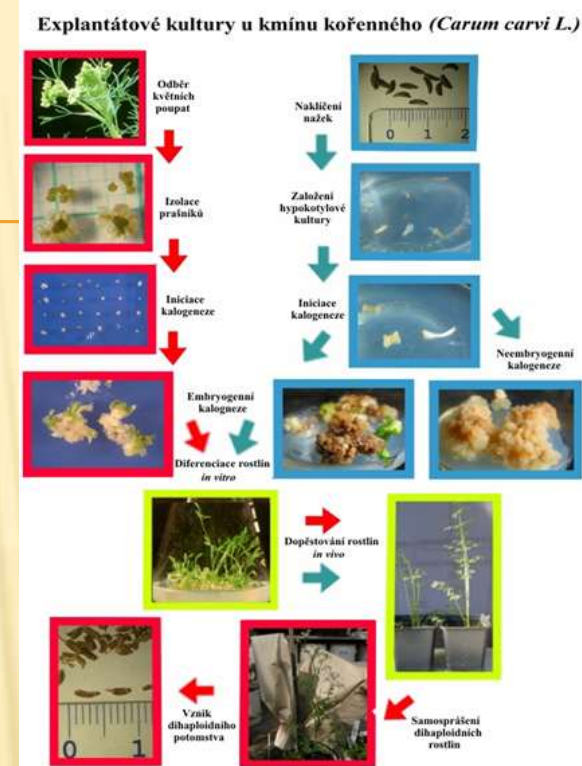
B/ vynucené samosprášení – využití technických izolací pro samosprášení

Získané materiály jsou využity jako základ pro tvorbu nové odrůdy.

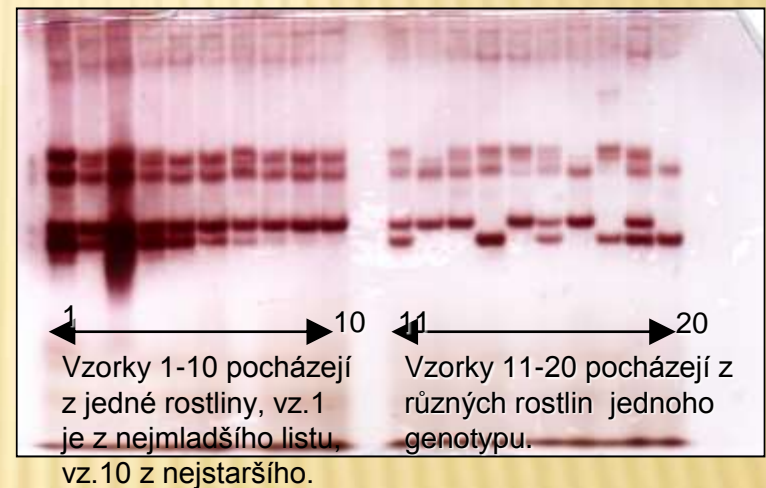
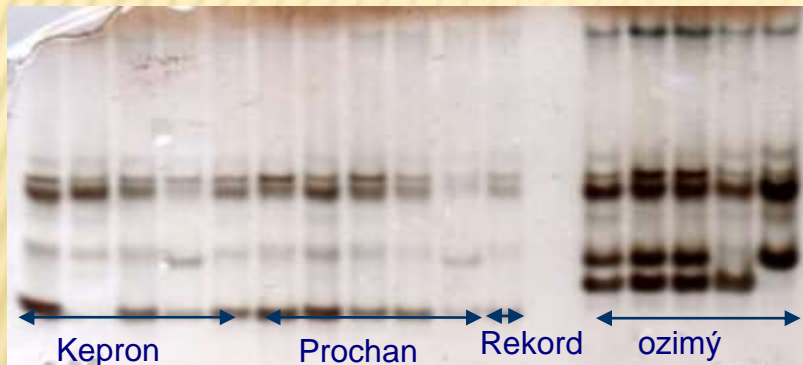
2. kultivace kmínu in vitro:

- ✗ kultivace kmínu in vitro jako předpokladu pro vývoj techniky prašnickové a mikrosporové kultury a tvorby dihaploidů.
- ✗ metodika tvorby DH mrkve byla vzorem pro tvorbu metodiky na produkci DH kmínu
- ✗ aplikace metody prašnickových kultur v polních podmínkách
- ✗ experimentálně ověřována možnost zakládání mikrosporových kultur
- ✗ problémem v postupu zůstává produkce osiva dihaploidů (např. 116 genotypů získáno pouze 14 rostlin (a2) dopěstovaných cestou vynuceného samosprášení do semenného stavu (a3 generace). Získané osivo však **není klíčivé** (existenci silných mechanismů, vyhýbajících se samosprášení).
- ✗ přímá indukce dihaploidů v mikrospových kulturách by mohla předejít tomuto problému (časová náročnost na získání protokolu mikrosporové kultury).

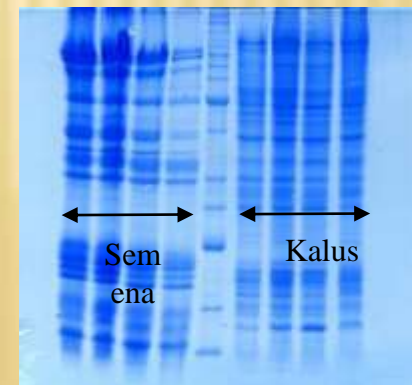

3. markerování kmínu:

- ✗ snaha odlišit jednotlivé odrůdy (výhoda pro šlechtitele, pro obchodníky)
- ✗ vysoká vnitroodrůdová variabilita
- ✗ využití elektroforetických spektrech isoenzymů esterázy
- ✗ zatím je možné odlišení forem kmínu (ozimý/dvouletý) a některých samosprášených linií
- ✗ vliv stáří hodnoceného materiálu na analýzu

- ✗ Vyzkoušena byla také metoda elektroforetické testování semenných proteinů metodou SDS-PAGE, která se používá pro odlišování odrůd například brambor či obilovin. V případě kmínu však nebyl nalezen žádný polymorfismus jak semenných proteinů, tak celkových proteinů při analýze kalusů.

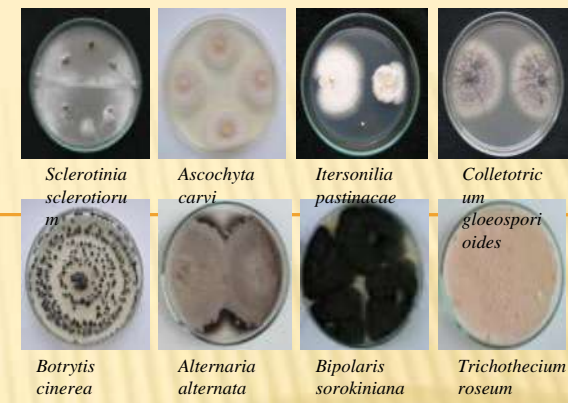
4. herbicidní ochrana

- ✘ Jednoděložné a dvouděložné plevelle
- ✘ pokusy různými přípravky, rozdílné termíny aplikací (preemergentní/postemergentní), kmín v čisté kultuře nebo v podsevu (jarní obiloviny, mák, hrách...)
- ✘ předkládání návrhů k registraci přípravků
- ✘ metodika pěstování Kmínu
- ✘ pravidelné přednášky pro pěstitele kmínu (polní dny, semináře)

5. fungicidní ochrana

- ✗ sledování a hodnocení chorob na lokalitách
- ✗ Umělá inokulace rostlin ve skleníku
- ✗ pokusy s fungicidy, předkládání návrhů k registraci přípravků
- ✗ Septoria carvi, Mycocentrospora acerina, Sclerotinia sclerotiorum, Erysiphe heraclei
- ✗ **GLIOREX** – rostlinný přípravek proti sklerociím Claviceps, Sclerotinia, Botrytis, Rhizoctonia, Verticilliumaj.

6. insekticidní ochrana:

- ✗ Sledování a hodnocení vybraných škůdců
- ✗ Hálčivec kmínový (*Aceria carvi*), Makadlovka kmínová (*Depressaria daucella*)
- ✗ pokusy různými přípravky, rozdílné termíny aplikací
- ✗ předkládání návrhů k registraci přípravků

Poškození květenství
Hálčivcem kmínovým

ŠLECHTITELSKÉ POSTUPY U KMÍNU

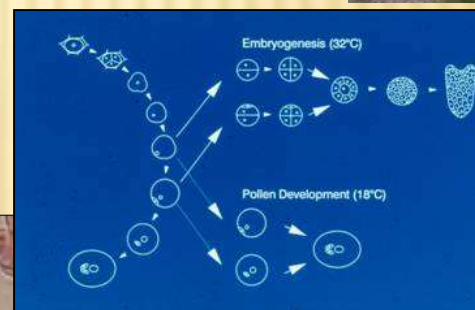
× Tradiční:

- + Rekurentní selekce (fenotypová): výběr na základě fenotypových znaků (pozitivní/negativní)
- + Vynucené samosprášení: využití technických izolací k samosprášení jednotlivých rostlin kmínu. inbrední deprese X zvyšování homozygotnosti a fenotypový projev recesivních alel

× Biotechnologické:

- + Tvorba dihaploidů: získání homozygotního potomstva (prašníky/mikrospory)

Kalus

- × Na základě délky vegetační doby vznikly dvě skupiny materiálů s kmínem dvouletým

regeneranti

KMÍN SE STANDARDNÍ DÉLKOU VEGETAČNÍ DOBY

- ✘ Dvě skupiny genetického materiálu, každá po:
 - + Cca 100 parcel 1m² sloužících k výběru materiálu
 - + Cca 10 parcel 10m² (3 opak) výnosové zkoušky
- ✘ Dlouhá vegetační doba (květen-červenec následujícího roku) velký vliv ročníku
 - + Špičkový genotyp v jednom roce propadne v roce následujícím...
- ✘ Nepravidelné napadení škůdcem hálčivcem – až 80% škody
- ✘ Obsah silice 3-9% (silná závislost na ročníku).
- ✘ Materiály z opakovaného výběru, samosprášení

KMÍN SE ZKRÁCENOU DÉLKOU VEGETAČNÍ DOBY

- ✘ Šlechtitelský cíl: vytvořit odrůdu minimálně se srovnatelnými hospodářskými vlastnostmi jako jsou odrůdy kmínu se standardní délkou vegetační doby.
- ✘ Do roku 2014 neexistovala v ČR žádná registrovaná odrůda
- ✘ Stejně šlechtitelské postupy jako u kmínu se standardní délkou:
 - + Opakovaná selekce (HTS, zdravotní stav, výnos nažek, obsah silice)
 - + Vynucené samosprášení (izolace pytlíky z netkané textilie)
 - + Pokusy s dihaploidy kmínu – zatím jen experimentální metoda
- ✘ Výhody ozimého kmínu:
 - + Uniká napadení škůdcem hálčivcem
 - + Vegetační doba srpen-červenec (1 rok)
 - + Možnost předplodiny (např. ječmen)

SOUČASNÝ STAV

Polní pokusy:

- ✘ Cca 70 parcel 1m² sloužících k výběru materiálů
- ✘ Cca 10 parcel 10m² (3 opak) výnosové zkoušky
- ✘ 1 materiál po zkouškách ÚKZÚZ (odrůda APRIM)

APRIM

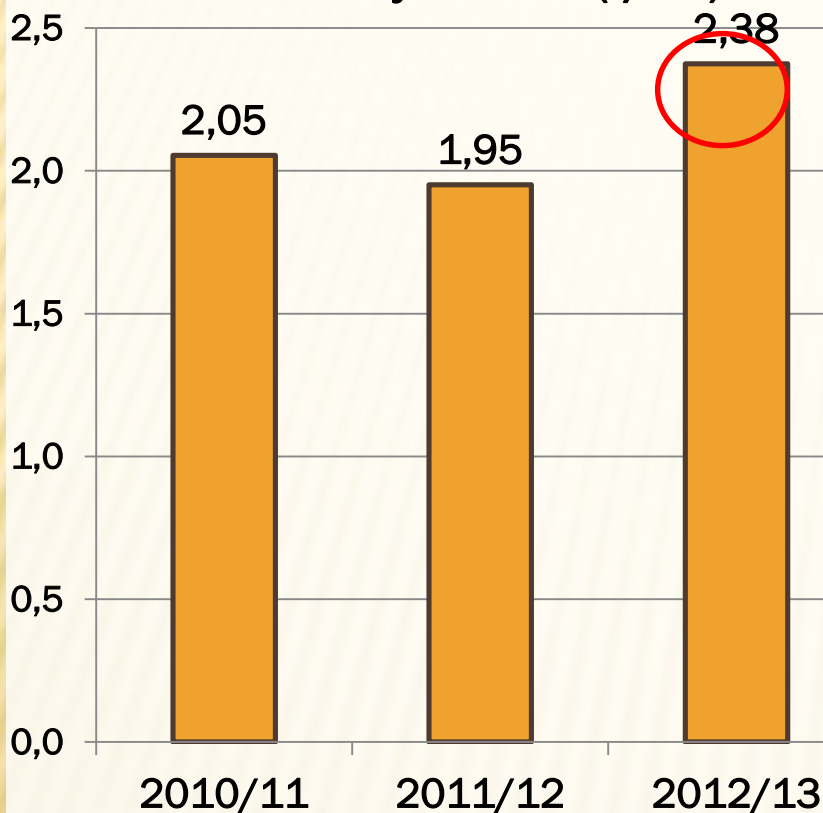
PRVNÍ REGISTROVANÁ ODRŮDA OZIMÉHO KMÍNU

- ✘ Odrůda kmínu APRIM vyšlechtěná ve společnosti Agritec je první registrovanou odrůdu kmínu se zkrácenou délkou vegetační doby v České republice.
- ✘ Více než desetiletou šlechtitelskou prací se podařilo získat odrůdu kmínu, jejíž předností je zejména kratší vegetační doba (o 3-4 měsíce) proti stávajícím odrůdám při zachování výnosu nažek (semen) a obsahu silice v nažkách.
- ✘ APRIM dosahuje v státních zkouškách průměrného výnosu přes 2 t/ha. Obsah silic je od 2,5 % s nadpolovičním podílem karvonu.
- ✘ Vzhledem ke kratší vegetační době APRIM uniká také silnému tlaku významného škůdce kmínu, hálčivci kmínovému.
- ✘ Syntetická populace 6 vybraných genotypů

APRIM - VÝSLEDKY

Výnos nažek odrůda APRIM
zkoušky ÚKZÚZ (t/ha)

Tabulka 1: Kmín ozimy - výnosové znaky sezóna 2010-11

Lokalita	Výnos 2010/11 (t/ha)	HTS (g)	Silice (%)	Karvon v silici (%)
HOR	1,41	2,71	3,47	58,40
HRA	1,87	2,70	3,20	59,80
JAR	1,52	2,58	3,73	55,40
PJA	1,96	2,89	3,67	59,40
STV	3,52	2,66	3,60	57,50
průměr	2,05	2,71	3,53	58,10

Tabulka 2: Kmín ozimy - výnosové znaky sezóna 2011-12

Lokalita	Výnos 2011/12 (t/ha)	HTS (g)	Silice (%)	Karvon v silici (%)
HRA	2,35	2,69	2,20	54,00
JAR	1,13	2,04	1,77	46,40
PJA	1,43	2,91	3,00	50,20
STV	2,54	1,55	2,67	53,60
VYS	2,31	3,07	2,63	54,70
průměr	1,95	2,45	2,45	51,78

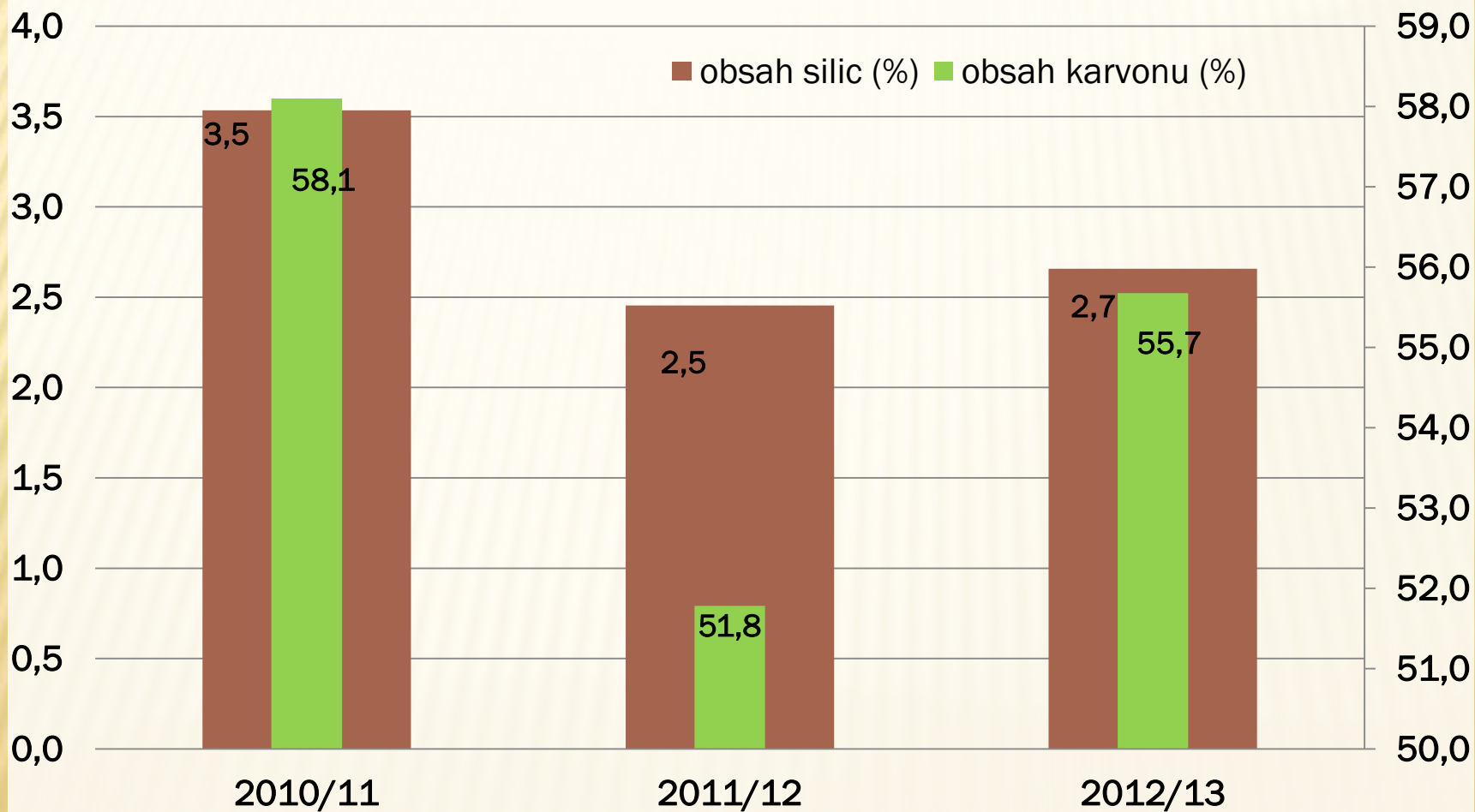
Tabulka 3: Kmín ozimy - výnosové znaky sezóna 2012-13

Lokalita	Výnos 2012/13 (t/ha)	HTS (g)	Silice (%)	Karvon v silici (%)
HRA	2,18	2,74	2,70	57,10
JAR	2,64	2,46	2,32	55,30
STV	1,39	2,99	2,88	56,40
VYS	3,26	2,31	2,37	53,90
průměr	2,38	2,62	2,66	55,68

HOR- Horažďovice, HRA- Hradec n. Sv.,
JAR- Jaroměřice n. Rok., PJA- Pusté
Jakartice, STV- Staňkov, VYS- Vysoká

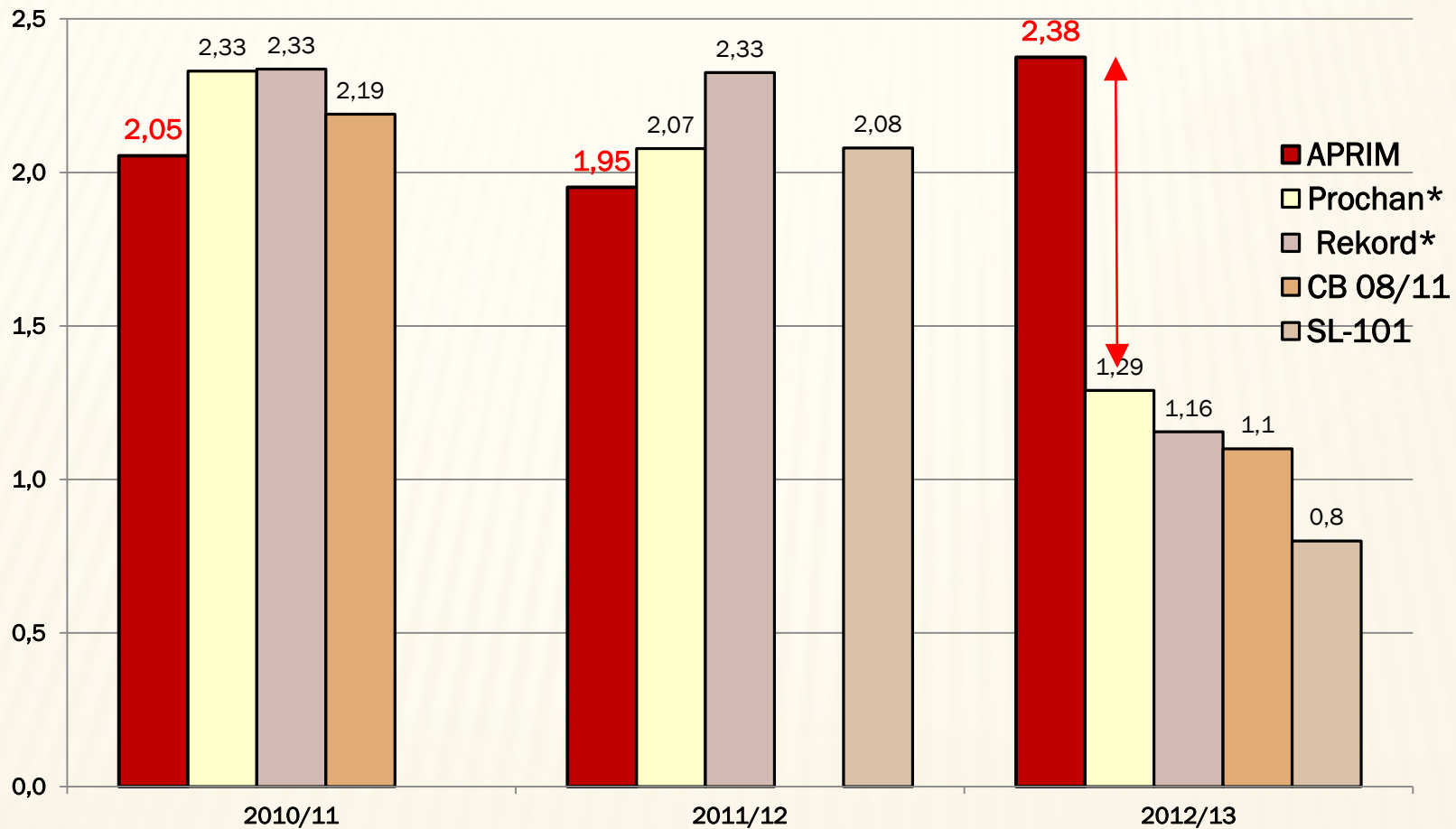
APRIM - VÝSLEDKY VE STÁTNÍCH ZKOUŠKÁCH

Odrůda APRIM - obsah silic v nažkách zkoušky ÚKZÚZ

APRIM - VÝSLEDKY VE STÁTNÍCH ZKOUŠKÁCH

Výnos nažek odrůda APRIM zkoušky ÚKZÚZ, srovnání s 2letým (t/ha)

OCENĚNÍ ODRŮDY APRIM:

- ✘ Cena Grand Prix Techagro 2014, Cena časopisu ÚRODA

Děkuji za pozornost

agri **20**
tec
let